

Jankó Judit

Meghatványozódó energiák

A MŰTŐ

Akortárs helyeket bemutató sorozatunkban ezúttal a MŰTŐ-ről lesz szó, amely egy 2016 óta működő artist run space változó taglétszámmal – most épp kilencen alkotják a kollektívát. De mi is a MŰTŐ? Egyrészt egy független művészeti platform, amely kiállításokat, workshopokat, zenei eseményeket szervez, másrészt egy közös gondolatiságon alapuló, demokratikus struktúrára épülő közösség és művészkollektíva. A MŰTŐ mostanra megtalálta a hangját, és mert – története során nem először – költözésre készül, remélhetőleg fizikai helyét is újra megleti. A csoport jelenlegi tagjai: Agg Lili, Balázs Nikolett, Barta Bence, Fischer Ron, Kállai M. Kata, Kókai Zsófia, Pálhegyi Flóra, Romhány Veronika és Teplán Nóra. Agg Lili és Teplán Nóra képzőművészekkel, valamint Kókai Zsófia kurátorral beszélgettünk a MŰTŐ történetéről, jelenéről és terveiről.

JJ: Ki honnan érkezett ide aktuálisan? Akár konkrétan, hogy milyen tevékenységet szakított félbe a beszélgetés kedvéért, illetve átvitt értelemben. Miben vagytok, mivel foglalkoztok mostanában?

Agg Lili: Műtermi munkából jövök, egy nyári kiállítás installációjának festményrészével foglalkoztam, próbálok befejezni. Lekötnek még a doktori iskola feladatai, emellett látványtervezési munkákat is végzek megélhetési célból.

Kókai Zsófia: Otthonról jöttem, de csak azért mert home office-ban dolgozom az Artpoolnál. Kürti Emese és László Zsuzsa

mellett vagyok kurátor asszisztens. Előtte a MOME-n dolgoztam kommunikációs menedzserként, majd kurátorként. Ezenkívül a Visegrádi Alap támogatásában megvalósuló „Alterum – Artist-run hálózat a Kelet-Közép-Európai régióban” elnevezésű projekt koordinátora és társkurátora vagyok.

Teplán Nóra: Festőként végeztem a Képzőművészeti Egyetemen, és a művészi praxisom mellett a Deák Erika Galériában dolgozom művészeti vezetőként.

JJ: Lili, alapító tagként mesélj a MŰTŐ kezdeteiről!

AL: 2016-ban alapítottuk, kezdetben heten.

Kicsit cserélődtek a tagok, de négyen (Agg Lili, Balázs Nikolett, Barta Bence és Fischer Ron) itt vagyunk az elejétől fogva. Hiányzott a független színtér, azt szerettük volna, hogy legyen egy hely – kiállítótér és projekt room-szerűség –, ahol párbeszéd és gondolkodás folyik, és ahol azok a pályakezdő művészek is be tudnak mutatkozni, akik nincsenek galériánál. Nem kereskedelmi céljaink voltak, arra kerestünk helyet, hogy művészeti projekteket lehessen bemutatni.

JJ: A művészeti egyetemeken szinte szükségszerűen átesnek a hallgatók egyfajta csalódáson. Amíg befelé igyekszel, másképp néz ki a művészeti színtér és a művészpálya, mint amikor már benne vagy. A MŰTŐ is egy ilyen csalódás következménye?

AL: A MŰTŐ-t nem kötém össze a csalódással, amiről beszélsz. Az alapítást egy marseille-i Erasmus-ösztöndíjhoz kötjük, ahol Barta Bencével voltunk kint, és ugyan kedveltük a várost, de gyakran azt éreztük, nincs hova mennünk. Itthon pedig azt éltük át, hogy a 2000-es évek elején tapasztalható lendület megtört, sorra zárnak be azok az izgalmas helyek, melyek engem is befolyásoltak abban, hogy képzőművész legyek. Nem az egyetem volt a csalódás, hanem ez a beszűkült léghő a szcénában.

MŰTŐ, 2021, a csoportképen ROMHÁNY Veronika, PÁLHEGYI Flóra, KÓKAI Zsófia, AGG Lili, BARTA Bence, M. KÁLLAI Kata, FISCHER Ron, TEPLÁN Nóra és BALÁZS Nikolett
Fotó: Berényi Zsuzsa

Marseille-ben az körvonalazódott, hogy meg kell teremteni a környezetet, ami abban segít, hogy az ember az egyetem utáni években se hagyja abba az alkotómunkát. Amikor Bence és Niki lediplomázott, a Mária utcai Heinrich-udvarban találtunk egy műtermet, előtte egy ablaktalan, 45 négyzetméteres térrel. Sikerült ezt is belealkudni a műterem bérletébe, és elindult a MŰTŐ. Elkezdtünk kiállításokat rendezni. Az első - *Interferencia* címen - a tagok mutatták be a munkáikat. Nagyon sokan eljöttek rá, ami visszaigazolást jelentett, hogy tényleg hiányzott valami, és ebbe az űrbe, hiányba léptünk bele.

JJ: Csakhogy nehéz megtartani az energiát a folyamatos működéshez. Nektek hogy sikerül?

AL: Sok minden működik szívességekből, néhányunk iszonyatos energiájából és közös erőfeszítéséből. Pénz ebben nincs semmi, nekünk kell inkább belerakni, és most megint helyhiánnyal küszködünk. De szerencsére mindig tudunk új motivációt találni, ami egy kicsit továbblendít, megújítja a szerkezetet, és megerősíti az elhivatottságot.

JJ: Van valami szempont, értékrend, ami alapján a tagfelvételekről döntötök?

AL: Kezdetben a hasonló gondolkodás volt a rendezőelv. A kezdőcsapatból javarészt Gaál József osztályába jártunk a Képzőn - Barta Bence kivételével, aki „buktás” volt. Egy műteremben dolgoztunk, sokat beszélgettünk arról, hogy csinálni kéne valamit, és a végén csináltunk is.

TN: Eleinte az volt a cél, hogy legyen egy hely, majd elkezdtünk a nemzetközi szcéna felé tekintetni, és fokról fokra nőtt a MŰTŐ jelentősége. Itt már fontossá vált, hogy egyfelé akarjunk menni. Én egy évvel később, 2017-ben csatlakoztam. Szerintem nagyon fontos, hogy ne csak azért legyünk együtt, mert barátok vagyunk, hanem a szakmaiság is ott álljon a döntés mögött. Hiszen a közös küzdelem összehoz. Előfordult, hogy mérlegelnem kellett a külföldre költözés és aközött, hogy mit jelent számomra a MŰTŐ, és milyen szerepet tölt be az életemben. Kell egy védőháló az élethez, és a MŰTŐ az. Közösség, barátságok, kötődések.

KZs: Ott voltam az első kiállítás megnyitóján, de csak 2017 elején csatlakoztam. Liliéket a Képzőről ismertem, workshopokon találkoztunk. A projektünk témája akkor is a művésztelep, a rezidencia volt, illetve az ott kialakuló ideiglenes közösségek, alkotófolymatok, inspirációk.

JJ: Zsófi, te vagy az elméleti szakember a csapatban. Ötéves lesz idén a MŰTŐ, mit jelent a szakmaiság, amit a művészek emlegettek, és hogyan változott ez az elmúlt öt év során?

KZs: Organikusan fejlődött, ugyanakkor már a legelején tetten érhető volt benne az, ami most az erőssége. A kísérleti zene és a hozzá kapcsolódó közeg fontos szervezőelv, talán még közelebb is állunk hozzá, mint az általános képzőművészeti közeghez. A kísérletezés szintén nagyon fontos elem.

TN: A hatékony működéshez mindenki-

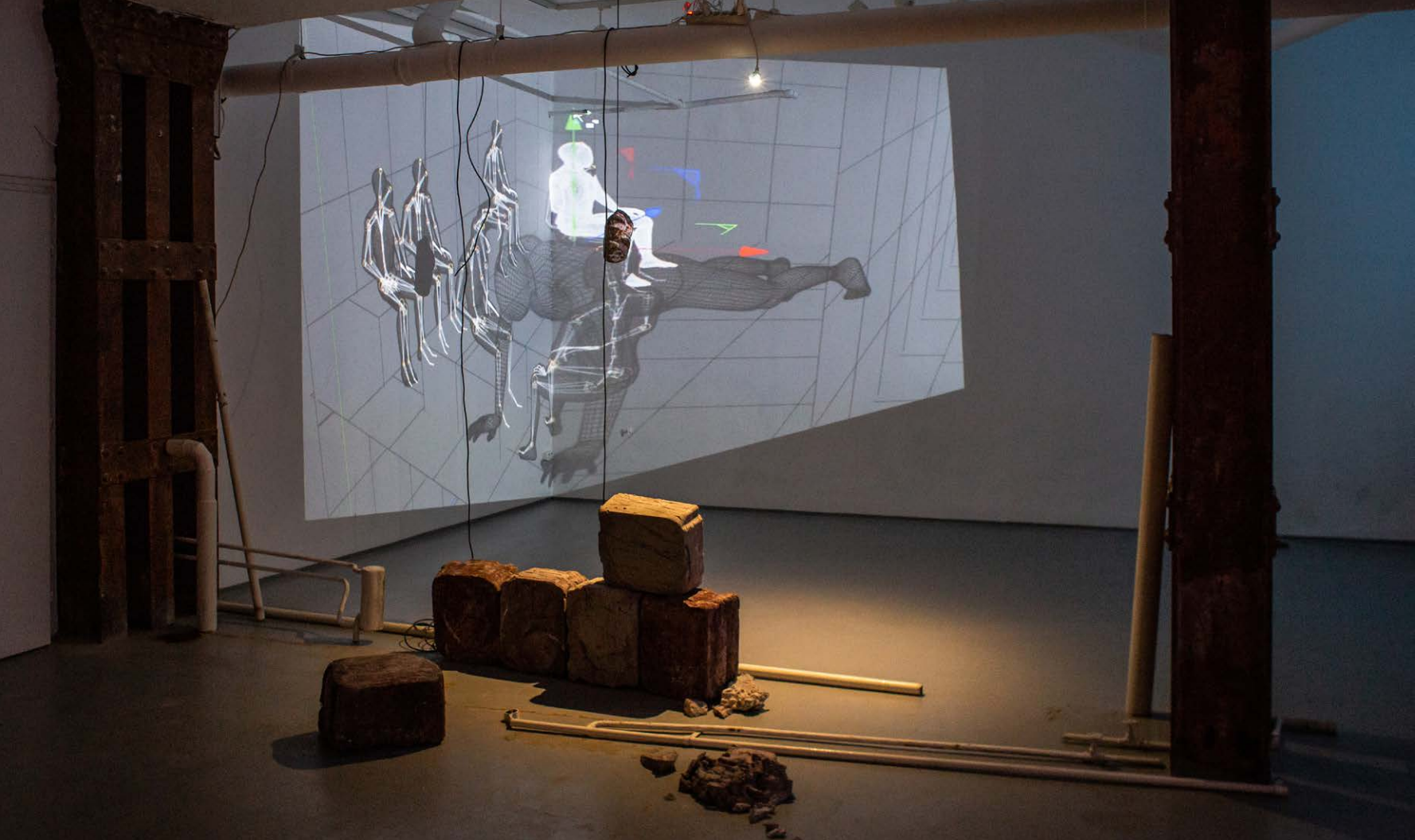
↑
Please, Mind the Gap!, csoportos kiállítás a MŰTŐ-ben, 2021. kiállító művészek: Dominik STYK, Michaela ŠVÉDOVÁ, Marie VÁŘEKOVÁ, Nina GALIĆ, Jakub CHOMA, M. KÁLLAI Kata. A kiállítás az Alterum-projekt keretében, a Visegrad Fund támogatásával valósult meg

nek azokat a kompetenciáit kell használnia, amelyekben jó. Sok projektünk fut párhuzamosan, megvan, kinek fekszik jobban a pályázatírási, kinek a kivitelezési fázis. A MŰTŐ azért is nehezen kategorizálható képződmény, mert működésszinten is hibrid; kiállítótér is vagyunk, és kollektívaként is működünk. Külföldön csoportként mutatkozunk be, a kolozsvári Latera art space-szel vagy Los Angelesben a Durden and Ray-jel állítottunk ki, ahogy nonprofit art faireken (például Helsinkiben és Stockholmban) is így jelenünk meg.

JJ: Hogyan alakult a kiállítási programotok?

KZs: A művészekkel való kommunikáció során meg kellett tanulnunk, hogy nem fog feltétlenül minden megvalósulni abból, amit terveznek. Kezdetben a tagoknak volt kiállítás, majd közeli ismerőseiknek adtunk lehetőséget, ami a belterjesség veszélyét hordozta, így távolabbi ajánlásokra nyitottunk, de azokat nehezebb szűrni. Nem minden művész tud szervezni és kurátor is lenni. Ez egy képesség, amihez motiváció is kell, hogy akarj a másikkal segíteni, a folyamat különböző szereplőivel egyeztetni, gondolkodni, szöveget írni. Azok maradtak, akik ezt is vállalják a többiekért.

JJ: Nagy volt a fluktuáció?

↑
Nimova Projekt:
White Heaven, 2020
Fotó: Papp Fanni

TN: Nem annyira. Az első tagváltásokat a nemzetközi lehetőségek megjelenése generálta. 2018-ban részt vettünk Stockholmban a nonprofit helyeknek létrehozott Supermarket art faren, és ott számos lehetőség nyílt külföldi artist run space helyekkel való együttműködésre, közös kiállításokra.

AL: Várnagy Tibor ajánlott be minket a Supermarketbe, innen is köszönjük neki. Hirtelen jött, váratlanul, fel kellett nőni a feladathoz. A helyzethez való adaptálódás azzal is járt, hogy fiatalok által létrehozott kis helyből profi szereplővé kellett válnunk, ami időt és energiát igényel, és nem mindenkinek volt ereje erre. Szóval, azért cserélődtek tagok, mert változott a szisztéma.

JJ: Milyen lökést adott a stockholmi kaland?

AL: Önigazolást, hogy van értelme csinálni, és vannak másutt is társaink, még ha a dimenziók különbözőek is. Megismertünk több mint húsz éve, jelentős támogatással működő artist-run helyeket és hozzánk hasonló filléres gondokkal küszködőket is.

JJ: Hogyan áll össze a finanszírozás?

AL: 2019-ig semmilyen támogatást nem kaptunk. Később a Summa Artiumtól kaptunk segítséget, amit még nem tudtunk felhasználni a Covid miatt, ezt az őszi performanszfesztiválunkra fordítjuk majd. Részt vettünk a Visegrádi alap V4 rezidenciaprogramjában. Miroslav Tóth volt a vendégünk, a most futó Alterum-projekt a V4+ program keretében zajlik.

KZs: Ez a második év, hogy kampányoltunk az adó egy százalékáért a KultDesk Kulturális Alapítványon keresztül, akik támogatások

megpályázásában és lebonyolításában az intézményi háttérünket biztosítják. De rendeztünk már mini aukciót a baráti körünknek, amelynek a bevételeiből egyhavi bérleti díjat vagy egy kiállítás költségeit tudtuk fedezni, és a Heinrich-udvarban tartottunk bulikat is.

AL: A Heinrich-udvarból szálloda lesz, költöznünk kellett. Megpályáztuk – sikertelenül – a Labort, majd megkerestek minket Mátyási Péterék, hogy a Kende utcában béreljük felesben a kiállítóteret az akkoriban induló 1111 Galériával. Ezt eleve átmeneti helynek szántuk, le is járt az idő, de azzal senki nem kalkulált, hogy lesz egy világválság, ami aztán egy évet teljesen kihúzott a programból. Most újra helyet keresünk, ami teljesen a sajátunk lehet.

JJ: Mi tud megvalósulni a terveitekből?

KZs: A Visegrádi-projekt lesz az első, június 7-14. között, mely az eredeti terv szerint egy egymás után négy helyszínen – Budapesten, Prágában, Kassán és Belgrádban – megvalósuló program lett volna más-más témák és kurátori programok alapján. A közös az, hogy ezek mind artist-run helyek. Az eredeti ötlet szerint mindenhova utaztunk volna, és az inspirációkból keletkeztek volna az egymást követő kiállítások, amelyeken szintén mindannyian terveztünk részt venni. Ehelyett arra kényszerültünk, hogy párhuzamosan állítsunk ki, s ha valaki bemegy egy helyre, monitoron belenézhet a többiek kiállításába is, és online beszélgetések keretében megtudhat róla információkat.

A mi kiállításunkat, a *Please, Mind the Gap!* címűt Lilivel ketten kuráltuk. Átmeneti

állapotokról szól, ami vonatkoztatható a MŰTŐ-re, de a művészek, sőt a művészet helyzetére is, és van egy intézménykritikai olvasata is. A fő gondolata, hogy lehet-e valamit átmenetinek nevezni, ami ennyi ideig tart. De az ember és gép, az ember és technika közötti kapcsolat átmeneteit is vizsgálja, lesz egy posztumán olvasata, és bemutatunk a környezetvédelemre, a globális felmelegedésre reflektáló munkát is.

Szeptemberre tervezzük a *Sandbox* nevű performanszfesztiválunkat, és a kettő közé beszúrunk még egy vagy két kiállítást is. A magyar szülőktől Berlinben született művészek, Bori Omnak a kiállítása június 18. és július 16. között lesz látható, ez a strukturális erők egyéni és társadalmi létformákra gyakorolt hatását, valamint az ellenállás eszközeit mutatja be olyan témákon keresztül, mint a munka, a remény, a szerelem, a migráció vagy az örület.

JJ: Mit gondoltok a performanszról? Valami van a levegőben, amitől ez újra aktuális?

AL: Célunk a műfaj kitérítése. A zenére is nagy hangsúlyt helyezünk. Nem a 70-es évekre akarunk reflektálni, inkább egyfajta ellenreakciót adunk arra, hogy mostanában többnyire az Instán nézzük meg a kiállításokat. Ez a műfaj rákényszeríti az embereket, hogy menjenek el, és nézzék meg személyesen. A performansz közösségi élményt nyújt.

KZs: A MŰTŐ-nek van egy interdiszcipli-

náris, intermedialis beállítottsága. Sokszor olyanok is (például MOME-s diákok) performanszt hoztak egy-egy megnyitóra, akikről nem volt ez evidens. Tényleg benne van a levegőben, és a MŰTŐ közönsége befogadja erre.

JJ: Művészcsoporthoz tartoztok erős elméleti érdeklődéssel, és van köztetek egy végzett kurátor. Mi a dolga egy kurátornak?

KZs: Az, hogy össze kell raknia, ki kell találnia, mi érdekl. Sokféle kurátor és kurátori út van. Sokat gondolkozom azon, mit reprezentál ebben a közegben, milyennek kell lennie a művész és a kurátor viszonyának. A nagyon előtérbe helyezett kurátori pozíciót sokkal jobban ki kéne egyenlíteni a művésszel.

TN: A MŰTŐ létrejöttének motivációja az volt, hogy hiányzik egy hely, de most hasonló hiányérzetem van kurátortémában. Nagyon nehéz jó kurátort találni, az egyetemen sem alakul ki kapcsolat a művészek és a kurátorhallgatók között.

JJ: Visszatérve a legelső kérdéshez, milyenek vagytok most szellemileg, így a Covid után?

TN: Csapatmunkás vagyok, szeretem, ha szellemi közösségben lehet építkezni és fejlődni. A MŰTŐ-ben most nagyon egyben vagyunk, olyan szellemiségű emberek jöttek itt össze, akik tudják, mit jelent az, hogy közösség. Amikor nem feltétlenül magadért dolgozol, hanem berakod, amid van, s az transzformálódik valamivé, amiből aztán rengeteg

George Finlay RAMSAY: *Volcano Lover*, 2019, performansz a MŰTŐ *ByeBye Heinrich* című eseményén
Fotó: Teplán Nóra

↑
Play, csoportos kiállítás a MŰTŐ-ben, 2019, megnyitó performansz: Miroslav TÓTH, kiállító művészek: Camilia FILIPOV, Mihaela HUDREA, PÁLHEGYI Flóra, Vanessa SINGENZIA
Fotó: Papp Fanni

mindent ki lehet venni. Nagyon sok pozitív eredménye lehet minden szinten. Szentimentális érzéseim vannak ezzel kapcsolatban. Belülről érzem, ahogy az energiáink hatványozódnak, és egy szövevényes háló, egy élményekből, kapcsolatokból álló, organikus burjánzó energiamező kezd kifejlődni.

AL: Dolgozunk egy közös kiállításon, mely a közösség kérdésével foglalkozik, ahol felszámoljuk az egyéni művészi identitásokat, és mint MŰTŐ fogunk kiállítani. Már egyeztetünk a Budapest Galériával a 2022-re tervezett eseményről. Romhány Verával, Brüsszelben élő tagunkkal és Kállai M. Katával fejlesztünk hozzá egy online felületet, egy virtuális alkotóteret is, ahol az egész munkafolyamat során közösen alkotunk, alakítjuk a teret, a hangulatot. Ezt a részt a tervek szerint egy bejárható virtuális térként prezentáljuk majd, de a kiállítóteremben természetesen lesz egy valódi rész valódi tárgyakkal.

Szabó Annamária cikke a MŰTŐ *Please, Mint the Gap* című kiállításáról hamarosan olvasható az *ujmüvészet.hu* oldalon.